

**«Պատմություն» առարկայի դասավանդման ժամանակ
առաջանցիկ ուսուցման տարրերի կիրառման դիդակտիկական
նպատակահարմարությունը**

*Աղաջանյան Մամվե,
Ալիխանյան Նվարդ*

DOI: <https://doi.org/10.58726/27382915-2026.1hs-219>

*Հանգուցային բառեր. գիտելիքների տեղափոխություն, մեթոդաբանական ուղղվածու-
թյուն, հեղափոխություն, միապետ*

Նախաբան

Հանրակրթության ոլորտում նոր չափորոշիչների ներդրման և փորձարկման հետ կապված կրթության արդիականացման գործընթացը հատկապես վերջին մեկ-երկու տարի-ների նորովի դրսևորումներ է ստանում:

Ուսուցչի կողմից դասապրոցեսին նախապատրաստվելն արդի ժամանակաշրջանում պահանջում է նորագույն մեթոդական հնարքների առանձնահատուկ մոտեցումներ:

ՀՀ-ում կրթական համակարգը դեռևս փոփոխությունների ընթացքում է, և անհրա-ժեշտ է ներդնել նորարական մտքեր ու գաղափարներ, փորձարկել դրանք և համակարգի սեփականությունը դարձնել միայն լավագույնները՝ արդյունավետները:

Արդի գիտատեխնիկական, սոցիալ-տնտեսական զարգացումները նոր խնդիրներ են դրել կրթական համակարգի առջև: Մարդը շատ հաճախ է հայտնվում այնպիսի իրավիճակ-ներում, երբ պահանջվում է համագործակցելու, նոր իրավիճակում կողմնորոշվելու, ինքնա-կրթվելու, քննադատաբար մտածելու կարողություններ: Հետևաբար կրթական գործընթացը պետք է կազմակերպել նման ունակություններ ունեցող անհատներ ձևավորելու ուղու-թյամբ:

Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի ուսուցման նպատակը ոչ միայն տեսական գիտելիքների տիրապետումն է, այլ նաև անհրաժեշտ գործնական ունակությունների մշա-կումը, տրամաբանական մտածողությունը, ուսումնական ռեսուրսներից ինքնուրույն օգտվելու, դրանք մշակելու, վերլուծելու, եզրահանգումներ անելու կարողություններն են:

Այսօր առավել կարևորում են ուսուցման այն մեթոդները, որոնք ուղղված են սովորող-ների մոտ ձևավորել տվյալ առարկային բնորոշ մտածողության տարրեր և ստեղծագործա-կան ունակություններ:

Վերջինիս հասնելու համար ուսուցիչը պետք է տիրապետի ուսուցման այն տեխնոլո-գիաներին, որոնք ի վերջո կարող են բերել ցանկալի վերջնարդյունքի՝ ապահովելով չափ-որոշիչային պահանջները: Առավել արժեքավոր են այն մոտեցումները, որոնք թույլ են տալիս առարկայի բովանդակությունը ծառայեցնել ուսուցման մեթոդաբանական ուղղվածության սկզբնավորմանը:

Դպրոցական առարկայացանկում կան առարկաներ, որոնց հնարավորություններն առավել մեծ են սովորողների մոտ արժեհամակարգային խնդիրներ լուծելու համար: Դրանք առաջին հերթին հումանիտար բնագավառի առարկաներն են, այնպիսիք, ինչպիսիք են հա-յոց լեզուն, պատմությունը, հասարակագիտությունը և այլն:

Աշխատանքի նպատակն է ցույց տալ, թե ինչպես կարելի է պատմություն առարկայի դասավանդման ժամանակ կիրառել առաջանցիկ ուսուցման մի մոդելի տարրեր և լուծել մի շարք կարևոր դիդակտիկական խնդիրներ: Այդ նպատակին հասնելու համար աշխատան-

քում գաղափար է տրվել առաջանցիկ ուսուցման այդ մոդելի մասին և կոնկրետ օրինակներով ցույց տվել դրա կիրառման դիդակտիկական նպատակահարմարությունը պատմության դասավանդման ժամանակ:

Աշխատանքը պարունակում է նորույթ, քանզի այն առաջին փորձն է՝ առաջանցիկ ուսուցման այդ մոդելը կիրառել պատմության դասավանդման ժամանակ:

Աշխատանքի արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ ներկայացված մոտեցումները թույլ են տալիս լուծելու մի շարք կարևոր դիդակտիկական խնդիրներ, ինչպեսիք են սովորողների գիտելիքների համակարգումը, դասավանդման մեթոդաբանական ուղղվածության ուժեղացումը, հիմնարար գաղափարների վրա հիմնված ուսուցման իրականացումը և այլն:

Աշխատանքում քննարկված առաջանցիկ ուսուցման մի մոդելի կիրառությունը թույլ է տալիս իրականացնել սովորողների գիտելիքների իմպլիցիտ (ոչ բացահայտ) տեղափոխություն ընթացիկ ուսումնառությունից հետագա ուսումնառություն:

Ներկայացվել են ասոցիատիվ-առաջանցիկ կապերի վերաբերյալ գոյություն ունեցող գաղափարները և նախանշվել դրանց կիրառման մեխանիզմները:

Հողվածի բովանդակությունը

Ուսուցման գործընթացը պետք է հիմնվի ոչ միայն սովորողների նախկին փորձի վրա, այլ նաև կողմնորոշված լինի նրանց հետագա ուսումնական գործունեությանը, ստացած գիտելիքների շարունակականության ապահովմանը, հիմնարար գաղափարների, համընդհանուր ճանաչողության մեթոդների իմացության հիմքերի ստեղծմանը:

Եթե միջառարկայական և ներառարկայական կապերի իրականացման ժամանակ շեշտը դրվում է սովորողների՝ նախկինում ստացած գիտելիքների և հմտությունների փոխանցման վրա, ապա առաջանցիկ ուսուցման ժամանակ շեշտը դրվում է առավել լայն ընդգրկում ունեցող ընդհանուր մեթոդաբանական հարցերի վրա: Կարելի է պնդել, որ ուսուցման պրոցեսն ամբողջությամբ իրենից ներկայացնում է մի կողմից անցած նյութի արտացոլում նոր իրավիճակներում, մյուս կողմից՝ նոր գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերման նախադրյալների ստեղծում: Դա նշանակում է, որ ընթացիկ ուսուցման ժամանակ պետք է նախագծվի հետագա ուսուցմանն ուղղված մտագործունեության հետագիծը:

Պատմությունն ինքնին աշխարհայացք ձևավորող գիտություն է և հանդիսանում է սերունդներն իրար կապող օղակ, նրա միջոցով են պահպանվում և փոխանցվում ազգերի և ժողովուրդների պատմական հիշողությունները, ժառանգությունն ու փորձը:

Պատմության բնագավառում ուսուցման կազմակերպման նման մոտեցման դեպքում հնարավոր է լինում համեմատել և համադրել պատմական խոշոր իրադարձությունները, զուգահեռներ անցկացնել սեփական պատմության և համաշխարհային պատմության միջև, պատճառահետևանքային կապեր գտնել պատմական գործընթացներում, հասկանալ ու բացատրել տարբեր երկրների ու ժողովուրդների զարգացման տեսակը, բնույթն ու առանձնահատկությունները պայմանավորող գործոնները, այդուհետ կերտել քաղաքական դիրքորոշումներ և արդյունքում ձևավորել աշակերտի՝ որպես ապագա քաղաքացու աշխարհայացքը:

Հաշվի առնելով պատմություն գիտության և նրա ուսուցման գործընթացին բնորոշ կողմերի առանձնահատկությունները, ինչպես նաև այն դիդակտիկական պահանջները, որոնք վերաբերում են ուսուցման հիմնարարության և մեթոդաբանական ուղղվածության ուժեղացմանը, աշխատանքում ներկայացվել է առաջանցիկ ուսուցման այդ մոդելի էությունը և ցույց տրվել, թե վերջինիս կիրառումը ինչպես է նպաստում միջնակարգ դպրոցում պատմության դասավանդման արդյունավետության բարձրացմանը:

Մեր պատկերացումներով առաջանցիկ ուսուցումը նախ և առաջ կոչված է ընթացիկ ուսուցման ժամանակ առանձնացնել առավել համապիտանի (ունիվերսալ) գաղափարները (մեթոդները, հասկացությունները, սկզբունքները, մոդելները և այլն) և գիտական ճանաչողության տարբեր մեթոդների (ինդուկցիա, դեդուկցիա, անալոգիա և այլն) միջոցով իրականացնել դրանց ոչ բացահայտ փոխանցում դեպի հետագա ուսումնառություն: Առաջանցիկ արդյունքը, որը ստացվում է այդ ժամանակ, ունի արժեքավոր դիդակտիկական կշիռ, քանի նախ և առաջ այն թույլ է տալիս մեթոդաբանական գիտելիքները փոխանցել նոր իրավիճակներ:

Յուրաքանչյուր դպրոցական առարկա ունի առաջանցիկ ուսուցման իրականացման իր առանձնահատկությունները, բայց անկախ իրենց բազմազանությունից՝ յուրաքանչյուր առարկայում առաջանցիկ ուսուցման նյութ է հանդիսանում այդ առարկայի բովանդակային բաղադրիչը, այդ թվում՝ ընդհանուր գաղափարները, հասկացությունները, բնութագրերը, տեսությունները, սկզբունքները:

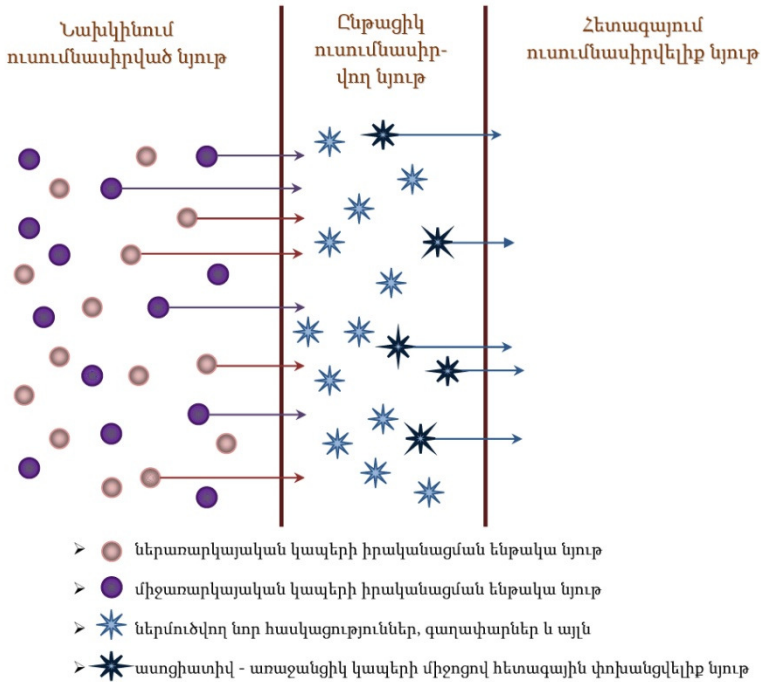
Առաջանցիկ ուսուցման հիմնական նպատակը ուսուցման որակի բարձրացումն է՝ ընթացիկ ուսուցման ժամանակ գիտական ճանաչողության համընդհանուր մեթոդների օգնությամբ հետագայի համար ասոցիատիվ կապեր ստեղծելու միջոցով: Այդ նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է նոր տեսանկյունից դիտել դասին ներկայացվող պահանջները, որոշել ուսուցման մեջ առաջ անցնելու հնարավոր ուղիները և միջոցները, մշակել առաջանցիկ ուսուցման իրականացման մեթոդաբանական հիմքերը և այն իրականացման համար առաջանցիկ նյութի ընտրության հիմնական չափանիշներն ու պահանջները, մշակել և հիմնավորել այդպիսի ուսուցման մեթոդական համակարգը, որն ապահովում է առաջանցիկ ուսուցման արդյունավետությունը:

Առաջանցիկ ուսուցման մի մոդելում առաջարկվում են ընթացիկ դասի շրջանակում ինչ-որ հասկացություններ, գաղափարներ, որոնք ունեն ընդհանրության առավել մեծ աստիճան, և որոնք այս կամ այն կերպով հետագայում դրսևորվելու են հետագա ուսումնառության ժամանակ, կարևորել և դրանց հենքի վրա կատարել այնպիսի ընդհանրացումները, որոնք թույլ կտան հետագայում նմանատիպ (անալոգ) դրսևորումների ժամանակ կիրառվել:

Ներկայացնենք մի սխեմատիկ նկար, որտեղ մի կողմից ներկայացված են միջառարկայական և ներառարկայական կապերի իրականացման համար ենթակա ուսումնական նյութը, մյուս կողմից ընթացիկ նյութի այն մասը, որը կարող է առաջանցիկ ուսուցման նպատակով ոչ բացահայտ կերպով փոխանցվել հետագա ուսումնառության (նկ. 1) [1, 172]:

Ուսուցման գործընթացում ուսուցիչը մտագործունեության տարբեր աստիճանի վրա ձևերի օգնությամբ յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում սովորողին ցույց է տալիս առաջանցիկ ուսուցման նյութի հետագա կիրառման տեղը, ժամանակը, պայմանները և հնարավոր ձևերը: Այդպիսի նյութի ընդհանրացնող և համընդհանուր բնույթը երբեմն ունենում է միջդիսցիպլինար նշանակություն և պիտանի է կրթության բոլոր մակարդակներում:

Այժմ ներկայացնենք օրինակներ, որոնցում ինչ-որ պատմական փաստի կամ իրողության շուրջ կատարվում են ընդհանրացումներ և «նախագծում» դրանց հետագա դրսևորումը ուսուցման գործընթացում: Վերցնենք, օրինակ «Հեղափոխություն» եզրույթը: Խոսելով հեղափոխության մասին՝ պետք է ընդհանուր պատկերացում տալ պատմական ժամանակաշրջանների գլխավոր դեպքերի, գործընթացների և երևույթների մասին, ձևավորել հեղափոխություն եզրույթի բովանդակային միջուկը, վեր հանել ընդհանուր բնորոշ գծերը, վերլուծել ներագային պայքարի էությունը՝ այն պատմական գործընթացներում համարելով ոչ թե վճռորոշ, այլ ածանցյալ գործոն, որը միշտ նպատակաուղղված է հասարակության նորացմանը:

Նկար 1. Ուսուցանվող նյութում ներառարկայական, միջառարկայական և ասոցիատիվ-առաջանցիկ կապերը ցույց տվող սխեմա

Գիտական և քաղաքական մտքում կարևոր տեղ է զբաղեցնում հեղափոխական իրադրության հիմնահարցը:

Մարքսիստական տեսության կողմնակիցների համար հեղափոխական իրադրությանը բնորոշվում է որպես ճգնաժամային իրադրություն, «երբ ներքնախավերը չեն կամենում», իսկ «վերնախավերն էլ չեն կարողանում» ապրել հին ձևով: Ըստ այդմ՝ հակասություն է առաջանում, որից էլ ծնվում է հեղափոխությունը: Դժվար չէ նկատել, որ մարքսիստները հեղափոխությունը սահմանափակում են միայն դասակարգային պայքարի նեղ շրջանակներում:

Դավադրության տեսության կողմնակիցները ավելի հեռուն են գնում՝ պնդելով, որ հեղափոխությունները սուկ առանձին մուկ ուժերի դավադրության արդյունքում կատարվող խռովություններ են, որոնց համար կարևոր չեն անհրաժեշտ նախադրյալներ:

Որպես օրինակ բերվում է բրիտանական վարչապետ Բենջամին Դիզրաելիի խոսքը. «Մխավում են նրանք, որ կարծում են, թե հեղափոխությունները կատարվում են տնտեսական դրդապատճառներով»: «Հեղափոխություն» հասկացության քաղաքագիտական մեկնաբանությունները երբեմն շատ բարդ են սովորողների ընկալման համար, այդ պատճառով էլ պատմության դպրոցական դաժնթացում նրա բնութագրումը ներկայացվում է պարզեցված ձևով. «հեղափոխությունը հասարակական և քաղաքական կառուցվածքի արմատական փոփոխությունն է»

Սխեմատիկորեն առաջանցիկ ուսուցման պատկերը կլինի հետևյալը (աղյուսակ 1)։

Աղյուսակ 1

«Հեղափոխություն» եզրույթի նկատմամբ առաջանցիկ ուսուցման իրականացման սխեմատիկ պատկեր

ՀԵՂԱՓՈՒՃՈՒԹՅՈՒՆ
(հասարակական և քաղաքական կառուցվածքի արմատական փոփոխություն)

Անգլիական հեղափոխություն
Ֆրանսիական հեղափոխություն
Հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխություն
Իրանի իսլամական հեղափոխություն
և այլն:
...

Առաջանցիկ ուսուցման իրականացման տրամաբանությամբ, երբ սովորողներն առաջին անգամ ծանոթանում են «հեղափոխություն» եզրույթին, ապա ուսուցիչը չպետք է բավարարվի միայն կոնկրետ հեղափոխությանը վերաբերվող պատմական փաստերի շարադրանքով, այլ պետք է շեշտադրի բոլոր հեղափոխություններին բնորոշ կողմերը և սովորեցնի, որ հետագա ուսումնառության ժամանակ՝ անկախ ժամանակաշրջանից և տարբեր հանգամանքներից, բոլոր հեղափոխություններին բնորոշ է միննույն վերջնադրյունքը, իսկ ընթացքները կարող են տարբերվել և լինել բազմազան:

21-րդ դարի սկզբին հայտնի դարձան «Գունավոր հեղափոխությունները», որոնցից «Վարդերի հեղափոխությունը»՝ Վրաստանում 2003-ին, «Լարջնագույն հեղափոխությունը»՝ Ուկրաինայում 2004-ին և «Կակաչների հեղափոխությունը»՝ Դրոգատանում 2005-ին: Այս հեղափոխությունները գունավոր են կոչվում, որովհետև դրանց հիմքում իբրև խորհրդանիշ ընտրվում էր որևէ գույն կամ ծաղիկ: Սրանց սովորաբար բնորոշ է անարյուն և ոչ բռնի ընթացքը: Տեխնոլոգիական առումով գաղափարական հայր է համարվում ամերիկյան քաղաքականագետ Ջեյմս Կոնոլլիի «Բռնապետություն դեպի ժողովրդավարություն» աշխատությունը իսկական ուղեցույց է ոչ բռնի, խաղաղ անհնազանդությունների համար:

Գունավոր հեղափոխությունները սահմանում են իշխող ռեժիմներին փողոցային գանգվածային բողոքներով և օտարերկրյա պետությունների ֆինանսավորմամբ տապալելու գործընթացը: Նրանք գունավոր հեղափոխություն են համարում քաղաքական, մշակութային, և սոցիալ-հոգեբանական հակամարտությունների հրահրմամբ պետական իշխանության զավթումը, որն առաջանում և զարգանում է փափուկ ուժի ռազմավարության շրջանակներում:

21-րդ դարի երկրորդ տասնամյակը նշանավորվեց հեղափոխությունների նոր ալիքով, որը ծավալվեց Հյուսիսային Աֆրիկայի և Մերձավոր Արևելքի արաբական երկրներում՝ «Արաբական գարուն» անվանումով:

Ուսուցիչը պետք է սովորողներին բացատրի, որ հեղափոխություն հասկացությունը կիրառվում ոչ միայն հասարակական և քաղաքական կյանքի արմատական փոփոխությունները նկարագրելիս, այլ նաև որոշ երևույթներ նկարագրելիս: Օրինակ՝ պատմության դպրոցական դարնթացում հանդիպում ենք «գիտատեխնիկական հեղափոխություն», «մշակութային հեղափոխություն» և այլ եզրույթների: Այսինքն՝ պետք է սովորողներին հասցնենք այն գիտակցությանը, որ հեղափոխություն եզրույթը վաղուց արդեն ձեռք է բերել ավելի լայն իմաստ և կիրառելի է նաև ոչ քաղաքագիտական հասկացությունների համար:

Այսինքն՝ այս դեպքում ընթացիկ ուսումնառության ժամանակ ուսուցիչը տվյալ եզրույթը քննարկում է ոչ միայն նեղ իմաստով, այլ նաև լայն իմաստով, որը թույլ է տալիս հետագայում առավել հեշտ և ամբողջական պատկերացում ունենալ ցանկացած տեղ և ցան-

կացած ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած հեղափոխությունների մասին՝ հիմքում ունենալով դրան բնորոշ սահմանումը:

Բերենք մեկ այլ օրինակ:

Առաջին անգամ միապետ գաղափարին հանդիպելիս հարկ է նշել, որ այն մեկ անձի ձեռքում կենտրոնացված բացարձակ իշխանությունն է, և չնայած այն բանին, որ տարբեր երկրներում տարբեր ժամանակաշրջաններում դրանք ունեցել են տարբեր անվանումներ՝ կայսր, թագավոր, ցար, սուլթան, խալիֆա, շահ և այլն, սակայն բոլոր դեպքերում էլ միապետներն իրենց ձեռքում կենտրոնացրել են բացարձակ իշխանությունը (աղյուսակ 2):

Աղյուսակ 2

«Միապետ» եզրույթի նկատմամբ առաջանցիկ ուսուցման իրականացման սխեմատիկ պատկեր

ՄԻԱՊԵՏ
(մեկ անձի ձեռքում կենտրոնացված բացարձակ իշխանություն)

- Կայսր
- Թագավոր
- Ցար
- Սուլթան
- Խալիֆա
- Շահ

Նմանորեն կարելի է որպես առաջանցիկ ուսուցման նյութ ներկայացնել այնպիսի հասկացություններ և գաղափարներ, ինչպիսիք են հասարակարգը, գաղութատիրությունը, ճորտատիրությունը և այլն:

Ըստ էության առաջանցիկ ուսուցումը գիտակցված, կառավարելի, նպատակալաց ուսուցում է, որը լայն հնարավորություն է ապահովում ինտեգրված ուսուցման մշակման և ներդրման համար, իսկ ամենակարևորը՝ սովորողների մոտ ձևավորում համակարգված մտածողություն:

Եզրակացություն

Այսպիսով, պատմություն առարկայի դասավանդման ժամանակ առաջանցիկ ուսուցման տարրերի կիրառումը թույլ է տալիս առանձին պատմական հասկացությունների, իրադարձությունների, գաղափարների շուրջ կատարել արժեքավոր ընդհանրացումներ և նշմարել դրանց հետագա կիրառման տեղն ու նշանակությունը: Վերջինս թույլ է տալիս ոչ միայն նպաստավոր պայմաններ ստեղծել շարունակական կրթության համար, այլ նաև կարևորել պատմություն առարկայում առավել ընդհանրացված գաղափարները և ուսուցումը կառուցել առավել հիմնարար գաղափարների շուրջ: Վերջինս ունի նաև կարևոր մեթոդաբանական նշանակություն, քանի որ սովորողները հետագայում կարող են ճիշտ դատողություններ և եզրահանգումներ անել նույնիսկ այն պարագայում, երբ դեռևս նրանց ծանոթ չէ նոր նյութն ամբողջությամբ:

Վերոհիշյալը հաստատում է պատմություն առարկայի դասավանդման ժամանակ առաջանցիկ ուսուցման տարրերի կիրառման դիդակտիկական նպատակահարմարությունը, քանզի այն նպաստում է այդ առարկային բնորոշ մտածողության ձևավորմանը:

DOI: <https://doi.org/10.58726/27382915-2026.1hs-219>

Գրականություն

1. Մատուրյան Ա., Թումանյան Մ., Պապյան Ա., Առաջանցիկ ուսուցման կիրառումը ֆիզիկայի ուսուցման ժամանակ: ՎՊՀ գիտական տեղեկագիր, Բ ՊԸԱԿ /Բնագիտական գիտություններ, դրանց դասավանդման մեթոդիկա //ՀՀ ԿԳՆ, ՎՊՀ/: Խմբ. խորհուրդ՝ Գ. Խաչատրյան և այլք, Երևան, «Միսմա» ՍՊԸ, 2018. էջ 169-178:
2. Հայոց պատմություն, 7-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական դպրոցի համար, Սմբատ Հովհաննիսյան, Երևան, «Տիգրան Մեծ» ՓԲԸ, 2023, 176 էջ:
3. Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական դպրոցի համար, Սմբատ Հովհաննիսյան, Ալլա Խառատյան, Զարուհի Հակոբյան, Երևան, «Մասնակցային դպրոց», 2024, 112 էջ:
4. Հայաստանի պատմություն, 9-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական դպրոցի համար, Երևան, «Մասնակցային դպրոց», 2025, 176 էջ:
5. Համաշխարհային պատմություն, 7-րդ դասարան, Հին աշխարհ և Միջին դարեր, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Արամ Քոսյան, Արամ Նազարյան, Երևան, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2023, 176 էջ:
6. Համաշխարհային պատմություն, 8-րդ դասարան, Նոր ժամանակներ, Արամ Քոսյան, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Արամ Նազարյան, Երևան, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2024, 176 էջ:
7. Համաշխարհային պատմություն, 9-րդ դասարան, Նորագույն շրջան, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Ա. Նազարյան, Ա. Քոսյան, Վ. Պետրոսյան, Երևան, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2025, 176 էջ:
8. Берельковский И. В. История: Методика преподавания, Москва, 2001.

Дидактическая целесообразность применения элементов опережающего обучения при преподавании предмета «История»

Агаджанян Самвел,
Амирханян Нвард

Резюме

Ключевые слова: перенос знаний, методологическая направленность, революция, монархия

Применение элементов опережающего обучения при преподавании предмета «История» позволяет проводить ценные обобщения по отдельным историческим понятиям, событиям и идеям, а также обозначать их последующее применение и значение. Это создаёт не только благоприятные условия для непрерывного образования, но и позволяет акцентировать внимание на более обобщённых идеях в истории, строя обучение вокруг фундаментальных концепций, ключевых закономерностей исторического развития и взаимосвязей между событиями разных эпох. Кроме того, это имеет важное методологическое значение, поскольку учащиеся в дальнейшем смогут делать правильные суждения и выводы даже в тех случаях, когда новая учебная информация им пока полностью не знакома, формируя аналитические и критические навыки, а также способность связывать исторические события с современными процессами и оценивать их влияние на общественные и политические изменения. Таким образом, вышесказанное подтверждает дидактическую целесообразность применения элементов опережающего обучения при преподавании истории, так как оно способствует формированию мышления, характерного для данного предмета, развитию устойчивого интереса к изучению истории на разных образовательных уровнях и совершенствованию познавательных способностей учащихся.

Didactic Appropriateness of Applying Elements of Accelerated Learning in Teaching the Subject “History”

Aghajanyan Samvel,
Amirkhanyan Nvard

Summary

Key words: knowledge transfer, methodological orientation, revolution, monarchy

The integration of accelerated learning elements into the teaching of the subject “History” enables meaningful generalization of historical concepts, events, and ideas, while also emphasizing their practical relevance and historical significance. This approach creates favorable conditions for continuous learning and promotes a broader understanding of historical processes by structuring instruction around fundamental concepts, key patterns of historical development, and the interrelationships among events from different historical periods. Moreover, it has important methodological significance, as students are later able to make correct judgments and draw reasoned conclusions even when they are not yet fully familiar with the new material. This process develops analytical and critical thinking skills, as well as the ability to relate historical events to contemporary processes and evaluate their impact on social and political changes. In conclusion, the foregoing confirms the didactic effectiveness of incorporating elements of accelerated learning into history teaching, as this approach contributes to the development of subject-specific thinking, promotes sustained interest in the study of history across various educational levels, and enhances students’ cognitive abilities.

Ներկայացվել է 01. 12. 2025 թ.

Գրախոսվել է 20. 03. 2026 թ.

Ընդունվել է տպագրության 27. 05. 2026 թ.